

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΧΗΜΕΙΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

- A.1 γ
A.2 β
A.3 α
A.4 β
A.5 β

ΘΕΜΑ Β

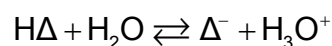
- B.1 α → Λ   β → Λ   γ → Σ   δ → Σ   ε → Σ

(Σημείωση: στο α → Το Cl κάνει και ημιπολικούς που θεωρούνται ομοιοπολικοί σελίδα 28 σχολικού βιβλίου)

- B.2α. 1) Ο σ δεσμός σταθερότερος του π
2) Πρώτα σχηματίζεται ο σ και μετά ο π
3) Ο σ δεσμός έχει μέγιστη πυκνότητα e^- κατά μήκος του άξονα που συνδέει τους πυρήνες των ατόμων, ενώ ο π δεσμός εκατέρωθεν
4) Στο σχηματισμό του σ δεσμού συμμετέχουν και υβριδικά και μη υβριδικά ατομικά τροχιακά, ενώ στον π μόνο μη υβριδικά
5) Στον σ δεσμό, η επικάλυψη των ατομικών τροχιακών είναι αξονική, ενώ στον π πλευρική.

- B.2β Ανήκει στη δεύτερη ομάδα, γιατί μετά την αποβολή του δεύτερου ηλεκτρονίου, έχει ήδη αποκτήσει δομή ευγενούς αερίου, με αποτέλεσμα να είναι εξαιρετικά δύσκολη η απόσπαση του ηλεκτρονίου. Γι' αυτό και η ενέργεια $3^{ου}$ (και $4^{ου}$) ιοντισμού είναι πολύ μεγαλύτερη από τις E_{11} και E_{12}

- B.2γ Η ισορροπία ιοντισμού του δείκτη ΗΔ, περιγράφεται από την εξίσωση

Από την ισορροπία αυτή ισχύει

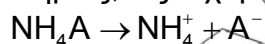
$$K_{\alpha_{\text{H}\Delta}} = \frac{[\Delta^-] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{H}\Delta]} \Rightarrow [\text{H}_3\text{O}^+] = K_{\alpha} \cdot \frac{[\text{H}\Delta]}{[\Delta^-]} \Rightarrow$$
$$\Rightarrow \text{pH} = \text{p}K_{\alpha_{\text{H}\Delta}} + \log \frac{[\Delta^-]}{[\text{H}\Delta]} \quad (1)$$

Από τη σχέση αυτή, για $\text{pH}=3$ και $\text{p}K_{\alpha}=5$, έχουμε ότι

$$\log \frac{[\Delta^-]}{[\text{H}\Delta]} = -2 \Rightarrow \frac{[\Delta^-]}{[\text{H}\Delta]} = 10^{-2} \Rightarrow [\text{H}\Delta] = 100 \cdot [\Delta^-]$$

Έτσι υπερισχύει η **όξινη** μορφή του δείκτη και συνεπώς το χρώμα του διαλύματος θα είναι **κόκκινο**

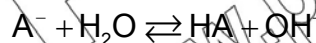
B.2δ Το άλας NH_4A δίσταται πλήρως, ως ισχυρός ηλεκτρολύτης

Το κατιόν αμμωνίου (NH_4^+) αντιδρά με H_2O και δίνει H_3O^+ , ως συζυγές οξύ της ασθενούς βάσης NH_3 , σύμφωνα με την εξίσωση:

Όμως το διάλυμα είναι βασικό ($\text{pH}>8$), άρα η υδρόλυση του A^- , σύμφωνα με την εξίσωση

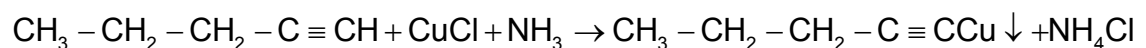
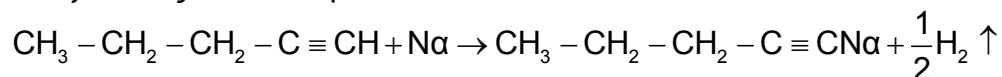

δίνει $[\text{OH}^-] > [\text{H}_3\text{O}^+]$, οπότε $K_{\alpha} < K_{\beta}$

ΘΕΜΑ Γ

Γ.1α Το 1-πεντίνιο έχει ακραίο τριπλό δεσμό και εμφανίζει όξινο χαρακτήρα, ενώ το 2-πεντίνιο όχι. Έτσι μπορεί το 1-πεντίνιο ν' αντιδράσει είτε με Na , εκλύοντας αέριο H_2 , είτε με CuCl/NH_3 σχηματίζοντας κεραμέρυθρο ίζημα χαλκοκαρβιδίου.

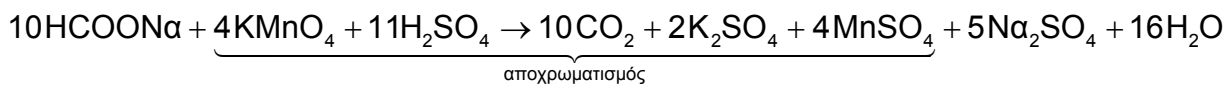
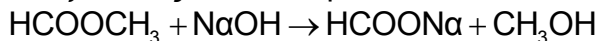
Οι εξισώσεις των αντιδράσεων είναι:

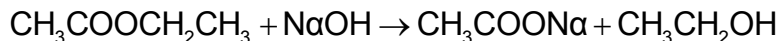
Γ.1β Σαπωνοποιούμε και τους δύο εστέρες με διάλυμα NaOH . Ο μεθανικός μεθυλεστέρας δίνει HCOONa (που αποχρωματίζει το όξινο διάλυμα KMnO_4) και CH_3OH , ενώ ο αιθανικός αιθυλεστέρας δίνει CH_3COONa και $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$ (η οποία δίνει με I_2/NaOH κίτρινο ίζημα).

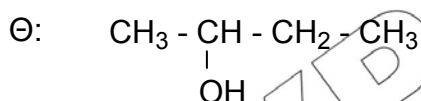
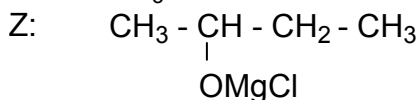
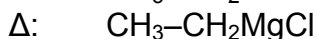
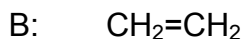
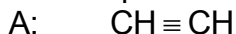
Οι εξισώσεις των αντιδράσεων είναι:

και

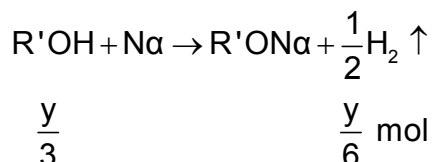
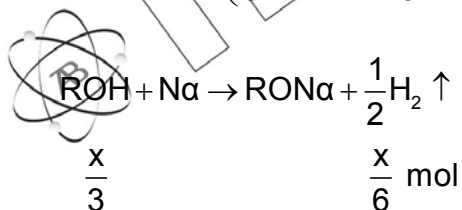

Γ.2 Η Θ αφού οξειδώνεται, δεν είναι τριτοταγής αλκοόλη. Άρα η Ε δεν είναι κετόνη, αλλά αλδεΐδη και το μόνο αλκίνιο Α που με προσθήκη H_2O δίνει αλδεΐδη είναι τα αιθίλιο. Έτσι έχουμε:

Γ.3 Έστω $x \text{ mol ROH}$ (Α) και $y \text{ mol R'OH}$ (Β)

1^ο μέρος $\left(\frac{x}{3} \text{ mol A}, \frac{y}{3} \text{ mol B} \right)$

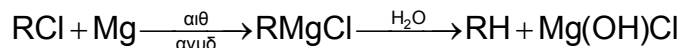
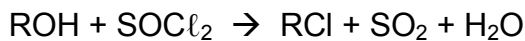

$$\text{Αλλά } n_{\text{H}_2} = \frac{v}{v_m} = \frac{2,24}{22,4} = 0,1 \text{ mol}$$

$$\text{Άρα } \frac{x}{6} + \frac{y}{6} = 0,1 \Rightarrow x + y = 0,6 \quad (1)$$

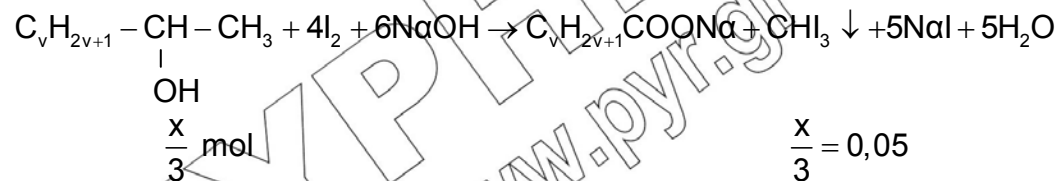
2^ο μέρος $\left(\frac{x}{3} \text{ mol A} , \frac{y}{3} \text{ mol B} \right)$

Αφού η υδρόλυση των αντιδραστηρίων Grignard δίνει μόνο ένα αλκάνιο, συμπεραίνουμε ότι οι αλκοόλες Α και Β είναι **ισομερείς** και μάλιστα με την ίδια ανθρακική αλυσίδα.

3^ο μέρος $\left(\frac{x}{3} \text{ mol A} , \frac{y}{3} \text{ mol B} \right)$

Αφού οι αλκοόλες είναι ισομερείς, αλογονοφορμική αντίδραση θα δίνει μόνο η μία από τις δύο, έστω η Α, η οποία μπορεί να γραφεί στη μορφή

Άρα $x=0,15$ και $y=0,45$ (λόγω της σχέσης (1))

Για την αρχική ποσότητα του μίγματος των δύο αλκοολών γνωρίζουμε ότι έχει μάζα 44,4 g, άρα

$$n_1\text{Mr} + n_2\text{Mr} = 44,4 \Rightarrow n_{\text{ολ}}\text{Mr} = 44,4 \Rightarrow \text{Mr} = \frac{44,4}{0,6} = 74$$

Οπότε από το γενικό τύπο $\text{C}_k\text{H}_{2k+1}\text{OH}$ βγαίνει

$$14k + 18 = 74 \Rightarrow k = 4 \quad \text{C}_4\text{H}_{10}\text{O}$$

Έτσι Α: $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \underset{\substack{| \\ \text{OH}}}{\text{CH}} - \text{CH}_3$ (δίνει την αλογονοφορμική)

Και Β: $\text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{CH}_2\text{OH}$ (δεν αντιδρά)

ΘΕΜΑ Δ

Δ.1 Το HCl ως ισχυρό οξύ, δίνει $[H_3O^+] = 0,1M$, άρα $pH=1$

Ομοίως το NaOH (ισχυρή βάση) δίνει $[OH^-] = 0,1M$, άρα $pOH=1$ και $pH=13$

Το $NaNO_3$ είναι ουδέτερο άλας, αφού δεν υδρολύεται κανένα από τα ιόντα του (προέρχονται από ισχυρούς ηλεκτρολύτες NaOH και HNO_3 αντίστοιχα). Έτσι θα έχει $pH=7$

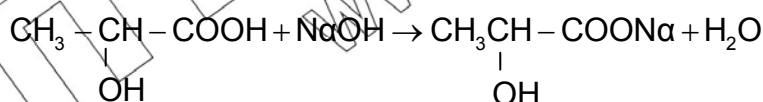
Η NH_3 είναι ασθενής βάση, άρα $[OH^-] = \alpha \cdot C < 0,1$ και θα έχει $pH=11$

Τέλος το NH_4Cl είναι ασθενές οξύ, λόγω υδρόλυσης του κατιόντος NH_4^+ και θα έχει $pH=6$

Συνοψίζοντας:

Δοχείο 1	($pH=1$)	Y_3	(HCl 0,1M)
Δοχείο 2	($pH=5$)	Y_5	(NH_4Cl 0,1M)
Δοχείο 3	($pH=7$)	Y_1	($NaNO_3$ 0,1M)
Δοχείο 4	($pH=11$)	Y_2	(NH_3 0,1M)
Δοχείο 5	($pH=13$)	Y_4	(NaOH 0,1M)

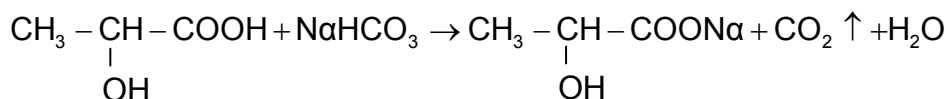
Δ.2α Η εξίσωση της αντίδρασης εξουδετέρωσης του γαλακτικού οξέος (μονοπρωτικό οξύ) με το NaOH είναι:

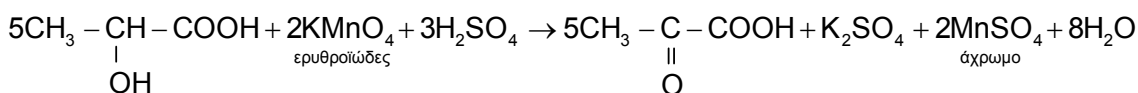
Από την εξίσωση αυτή καταλαβαίνουμε ότι στο ισοδύναμο σημείο

$$n_{\alpha} = n_{\beta} \Rightarrow C_{\alpha} \cdot V_{\alpha} = C_{\beta} \cdot V_{\beta} \Rightarrow C_{\alpha} \cdot 0,01 = 0,1 \cdot 0,005 \Rightarrow C_{\alpha} = 0,05M$$

Δ.2β Για την ανίχνευση της καρβοξυλομάδας προσθέτουμε $NaHCO_3$, με το οποίο αντιδρά το γαλακτικό οξύ εκλύοντας αέριο CO_2 .

Για την ανίχνευση της υδροξυλομάδας, προσθέτουμε διάλυμα $KMnO_4/H_2SO_4$, το οποίο αποχρωματίζεται (το γαλακτικό οξύ συμπεριφέρεται ως δευτεροταγής αλκοόλη)

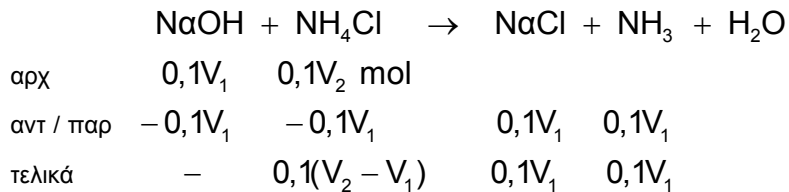

Δ.3 Έστω V_1 L διαλύματος NaOH 0,1M και V_2 L διαλύματος NH_4Cl 0,1M που πρέπει ν' αναμιχθούν. Αφού προκύπτει ρυθμιστικό διάλυμα, το NH_4Cl (ασθενές οξύ) βρίσκεται σε περίσσεια

$$n_{\text{NaOH}} = 0,1 V_1$$

$$n_{\text{NH}_4\text{Cl}} = 0,1 V_2 \quad (\text{και } 0,1 V_1 < 0,1 V_2)$$

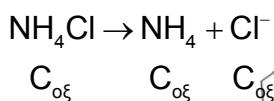
Η εξίσωση της μεταξύ τους αντίδρασης είναι:

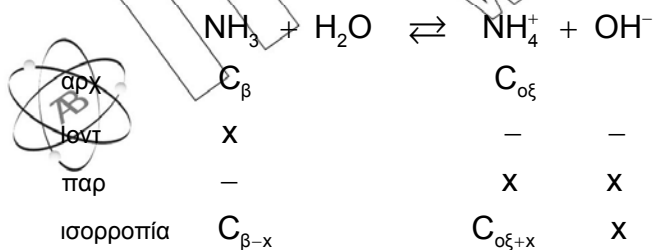
Έτσι στο ρυθμιστικό διάλυμα $\text{NH}_3 - \text{NH}_4\text{Cl}$ όγκου $V_1 + V_2$ που προκύπτει, οι συγκεντρώσεις των συστατικών είναι:

$$\text{NH}_4\text{Cl} : C_{\text{oξ}} = \frac{0,1(V_2 - V_1)}{V_1 + V_2} \quad \text{NH}_3 : C_{\beta} = \frac{0,1V_1}{V_1 + V_2}$$

Το NH_4Cl δίσταται πλήρως

Η NH_3 ιοντίζεται μερικώς

$$K_b = \frac{(C_{\text{oξ}+x})x}{C_{\beta-x}} \xrightarrow[\text{x} \ll C_{\beta}]{\text{x} \ll C_{\text{oξ}}} K_b = \frac{C_{\text{oξ}} \cdot x}{C_{\beta}} \xrightarrow[\text{[OH}^-] = x = 10^{-5}]{\text{pOH}=5}$$

$$\Rightarrow K_b = \frac{C_{\text{oξ}}}{C_{\beta}} \cdot 10^{-5} \quad (1)$$

Η K_b της NH_3 προκύπτει από το pH του διαλύματος V_2 που είναι 11,

άρα $\text{pOH} = 3 \Rightarrow [\text{OH}^-] = y = 10^{-3}$

$$\text{οπότε } K_b = \frac{y^2}{c - y} \xrightarrow{\text{y} \ll c} K_b = \frac{(10^{-3})^2}{0,1} = 10^{-5}$$

Έτσι από τη σχέση (1) έχουμε

$$C_{\alpha\beta} = C_{\beta} \Rightarrow \frac{0,1(V_2 - V_1)}{V_1 + V_2} = \frac{0,1V_1}{V_1 + V_2} \Rightarrow V_2 - V_1 = V_1 \Rightarrow V_2 = 2V_1 \Rightarrow \frac{V_1}{V_2} = \frac{1}{2}$$

Δ.4 Διάλυμα Y_2 (NH_3 0,1M) ασθενής βάση

$$[OH^-] = \alpha \cdot C = \sqrt{\frac{K_b}{C}} \cdot C = \sqrt{K_b \cdot C}$$

Για να μεταβληθεί το pH κατά μία μονάδα, θα πρέπει

$$[OH^-]' = \frac{[OH^-]}{10} \Rightarrow C' = \frac{C}{100} \Rightarrow \frac{n}{V'} = \frac{n}{100V} \Rightarrow V' = 100V$$

Άρα $x = V' - V = \mathbf{99V}$

Διάλυμα Y_4 ($NaOH$ 0,1M) ισχυρή βάση

Εδώ έχουμε πλήρη διάσταση ($\alpha=1$), οπότε $[OH^-]=C$. Έτσι πρέπει να υποδεκαπλασιαστεί η συγκέντρωση του διαλύματος $NaOH$

$$C' = \frac{C}{10} \Rightarrow V' = 10V \Rightarrow y = V' - V = \mathbf{9V}$$

Διάλυμα Y_6 ($NH_3/NH_4 Cl$) ρυθμιστικό

Πρακτικά η αραίωση σε λογικά πλαίσια δεν μεταβάλλει το pH. Έτσι αν θέλουμε να μεταβληθεί κατά μία μονάδα, θα πρέπει να χάσει τη ρυθμιστική του ικανότητα, δηλαδή με άπειρη αραίωση. Έτσι $\omega \rightarrow \infty$

Ισχύει λοιπόν $\mathbf{y < x < \omega}$